



# 1944-1985

1945

Ieronim Șerbu intră în redacție, la „Victoria“, mă ia deoparte și-mi spune în secret că a scris o piesă de teatru. Și de ce e nevoie de atita mister? — îl întreb. Nu vreau să se știe — zice — fiindcă întâi trebuie să-mi tipăresc romanul și pe urmă atac teatrul. N-are legătură — opinez. Ba are, tu nu știi : dacă te lansezi într-un gen, nu te mai ia nimeni în serios în altul...

★

Public un medalion despre „Poezia lui Charles Cross“, pornind de la declarația lui Verlaine, că el datorează tot atât de mult lui Rimbaud cât și acestui poet mai puțin cunoscut. Cross își citea poeziile prietenilor, prin bistrouri și cafenele. Intr-o zi l-a auzit Coquelin Cadet, care a fost atât de entuziasmat încât i-a cerut poetului permisiunea de a face un turneu prin cabaretele pariziene cu un recital al său personal bizuit pe Le bilboquet și Hareng saur.

Ion Iancovescu îmi spune că și el ■ iubește pe Cross, dar că încercând să recite poeme de-ale acestuia la Capșa a avut „un fiasco total“.

✎

Maiorul deblocat, imbecil, ridicol, din Negustorii de glorie de Marcel Pagnol și Paul Nivoix e atât de desăvârșit realizat de Ștefan Ciubotărașu încât, în cronică, îi declar toată admirația mea.

Actorul ne face o vizită la redacție, îmi mulțumește amical, dar mărturisesc că nu asta a crezut el că va găsi la București, „nu acesta e repertoriul vremilor noi, aștept altceva, altceva...“

1946

Bădăranii de Goldoni la Național-Studio, în regia lui Fernando de Cruciatti (traducerea, Giuseppe Cifarelli). Cei patru eroi sînt : Al. Giugaru, Al. I. Ghibericon, Cezar Rovințescu, Ion Ulmeni. Au mult haz, ca și doamnele (Maria Voluntaru, Fiți Mihailovici, Athena Dumitrescu), dar scriitoare e domnișoara : Eugenia Popovici.

Montarea, însă, e cam rigidă.

Un tînăr relevant : A. Ciprian.

1947

Cotidianul de seară al Bucureștiului numește spectacolul Teatrului Național cu Macbeth, în regia lui Ion Sava, „Vicleim teatral“ și-l tratează ca atare. Iau atitudine față de această infamie, calificîndu-l pe autorul articolului ca „scrib indecent“. Îmi telefonează la redacție și, pur și simplu, mă înjură de mamă. Secretarul de redacție vede că m-am schimbat la față, mă întrebă ce-am pățit ; îi propun să scriu imediat un nou articol „Despre

moravuri". C. Cristobald face un semn a lehamite, apoi pune mina pe telefon, îl cere pe cel cu pricina și cînd îi aude glasul în receptor, zice apăsător: „Vă telefonăm de la «Rampa»... V-am ruga să vă duceți întii dumneavoastră în direcția pe care ați indicat-o redactorului nostru. Orevoar !”

„Ce moravuri. mă? — îmi zice. Astuia vrei tu să-i scrii articole? Paime trebuie să-i dai... Ce, te crezi între intelectuali ?”

★

Stau de trei zile la repetiții, la piesa *Auprès de ma blonde* de Marcel Achard, pe care o pune în scenă Sică Alexandrescu, și nu mă satur de plăcerii lucrului riguros și în același timp fermecător al majorității actorilor, dar mai ales al Elvirei Godeanu, care e splendidă.

★

Apare o revistă nouă, „Imagini”. Materialul e adunat cu furca, se vede că publicația n-are un gînd ordonator. O recenziez cu acrimonie, semnalînd însă articolul lui Petru Comarnescu și mai cu seamă contribuția caustică a lui Petre Pandrea, care împarte istoria teatrului românesc în trei compartimente. Principalul său atac pamfletar e împotriva „puzei aristofanice” care și-ar fi făcut un cuib insalubru în peisajul teatral actual.

1955

Cronicarii din veacul trecut erau în orice caz mai impresionabili ca noi și aveau mai multe opinii proprii despre ceea ce vedeau și auzeau.

Iată un fragment din cronica lui Frederic Dammé la *Othello*: „Fior de înspăimîntare a trecut prin toți privitorii cînd *Othello* s-a aruncat ca o fiară asupra lui Iago trîntindu-l la pămînt, stringîndu-l de gît cu o furie neșpusă și strigîndu-i: «Probează, probează că iubita mea este o prostituată !»”

1963

Un coleg din Berlinul democrat îmi scrie că Rolf Hochhuth și Erwin Piscator sînt atît de violent atacați de presa vest-germană pentru piesă și spectacolul *Vicarul*, încît municipalitatea a pus în vedere teatrului „Volksbühne” „să caute a încheia cît mai curînd seria reprezentațiilor”.

1966

Se pregătește de debut prozatorul Radu Tudoran, care și-a adeptat pentru scenă romanul *Cu toate pînzele sus* !

★

Primul teatru românesc care va da spectacole la Triest e „Constantin Tănase”. Va juca acolo *Revista dragostei*.

★

Pentru prima oară după război apare un studiu complet asupra teatrului lui Lucian Blaga. E publicat de Alexandru Paleologu în „Studii și cercetări de istoria artei”, nr. 1.

1967

Marin Preda, care vorbește cu zgircenie despre piesa sa *Martin Bormann*, ne trimite un exemplar al revistei budapestane „Film-Színház-Muzsika” (din decembrie 1966), în care lucrarea e recenzată în termeni elogiosi, afirmîndu-se că e vorba de „o dramă a adevărului, de o valoare politică excepțională”.

Știind că a fost aseară la Teatrul Mic, îl întreb pe scriitorul polonez Jarosław Iwaszkiewicz, președintele Uniunii Scriitorilor polonezi, ce impresie i-a produs montarea lui Richard II. „Consider spectacolul de-a dreptul excepțional. După ce l-am văzut, am hotărât să-i accept pe aceia care socotesc că, după Hamlet, Richard II este cea mai importantă piesă a lui Shakespeare”.

Sărbătoare emoționantă în orașul leton Țesis : la jubileul celor o sută de spectacole cu Siciliana de Aurel Baranga, toate teatrele din republica baltică își trimit reprezentanții să-și salute confrății care au reușit performanța și semnează, toți, telegrama omagială trimisă autorului.

La 20 aprilie au loc, la București, două premiere : Opinia publică de Baranga la Teatrul de Comedie și Petru Rareș, parabolă de Horia Lovinescu, la Teatrul „Nottara”.

Mi se par două exemplare foarte reușite — de comedie satirică și dramă istorică. E în amândouă ceva nou și puternic. Iar interpreții (George Constantin, iar dincolo, la Comedie, Radu Beligan) sînt considerabili.

Cu asemenea actori și cu asemenea piese cred că nu e cazul să mai avem complice de înfe ioritate europeană.

Am a face însă și unele observări asupra regiei (Sorana Coroamă, Mihai Berechet). Nu e destul de imaginativă, deși, în ambele cazuri, e aplicată. Cred că spectacolul de la Comedie va trăi mult. Foarte mult. Are tot ce-i trebuie pentru o viață lungă.

1977

Claude Des Landes, colegul meu canadian din Montréal, om cult, energic, sensibil, cu care m-am împrietenit, îmi trimite o scrisoare caldă de mulțumiri pentru articolele ce le-am publicat în România despre dramaturgia și teatrul din țara sa, pentru prezențările făcute unor piese canadiene la Radio București.

E unul dintre conducătorii Societății Autorilor Dramatici (de limbă franceză) și depune o activitate impresionantă pentru editarea pieselor naționale, difuzarea lor în țara sa și în lume, popularizarea autorilor, tipărirea unui buletin bibliografic etc. Un singur lucru reușește cu greu și foarte rar să le impună spre reprezentare teatrele canadiene.

1982

Aureliu Manea pune în scenă Ifigenia în Taurida de Goethe la Petrolani. Scrie în buleten-program : „Va fi un spectacol fanatic, cu actori mineri. Piesa marelui Goethe va primi hlamida grea și arzătoare a secolului XX. Citind Ifigenia în Taurida mă gîndesc la jurnalul Annei Frank...”

1985

După vizionarea spectacolului Azilul de noapte, la Teatrul „Taganka”, toți cei cincisprezece critici străini cerem să fim conduși la regizor, ca să stăm de vorbă cu el, să-l felicităm. A. Efros ne primește vădit emoționat. Se exprimă concis. Răspunde tuturor interogațiilor. Rămînem împreună cu el vren oră și jumătate. Ne explică de ce a situat azilul gorkian într-o clădire de cărămidă cu trei etaje și nu într-un subsol, de ce a îmbrăcat personajele în costume neutre, de ce a modificat raporturile dintre anumite personaje, de ce l-a făcut pe Luca om la vreo patruzeci și cinci de ani etc. „Pentru mine — zice — această piesă nu e istorică, ci actuală ; de aici decurg toate...”

În schimb, la Teatrul de Artă, la o adaptare a romanului Domniș Golovliov (cu Smoktunovski în unul dintre roluri), cum vine pauza ne repezim toți la garderobă, să ne luăm paltoanele, deoarece reprezentația, greoaie, confuză, îmbîcsită, e greu de suportat. Traducătoarele sînt încurcate, dar se hotărăsc să plece și ele cu noi. Una mărturisește, jenată : „Dacă mui rămîneați, stăteam doar de dragul dv., nu de plăcere”.